

Sygn. akt I ACa 1072/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 września 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSA Anna Miastkowska

Sędziowie: SA Dorota Ochalska – Gola

del. SO Barbara Bojakowska (spr.)

Protokolant: stażysta Ewa Borysewicz

po rozpoznaniu w dniu 28 września 2018 r. w Łodzi na rozprawie

**sprawy z powództwa (...) spółki prawa cypryjskiego
z siedzibą na Cyprze**

przeciwko E. I.

o uznanie

na skutek apelacji strony powodowej

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 19 czerwca 2018 r. sygn. akt II C 1195/17

I. zmienia zaskarżony wyrok w punktach 3 i 4 w ten sposób, że:

- punktowi 3 nadaje brzmienie „znosi wzajemnie między stronami koszty procesu”

- uchyla punkt 4,

II. oddala apelację w pozostałej części,

III. zasądza od (...) spółki prawa cypryjskiego

z siedzibą na Cyprze na rzecz E. I. kwotę 4.050 (cztery tysiące pięćdziesiąt) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt I ACa 1072/18

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Łodzi w sprawie z powództwa sprawy z powództwa (...) spółki prawa cypryjskiego z siedzibą na Cyprze przeciwko E. I. o:

- uznanie, że umowa darowizny spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...), dla którego nie została założona księga wieczysta, znajdującego się w budynku wielomieszkaniowym, wzniesionym na nieruchomości położonej w Ł., dzielnicy P., przy ulicy (...), który to lokal znajduje się w zasobach spółdzielni mieszkaniowej (...) w Ł., zawarta w dniu 15 listopada 2013 r. pomiędzy S. J. i K. J. a E. I., repertorium A nr 9620/2013 jest bezskuteczna w stosunku do powoda (...) spółki prawa cypryjskiego,

w celu egzekucji wierzytelności przysługującej powodowi (...) spółce prawa cypryjskiego względem S. J., stwierdzonej tytułem wykonawczym w postaci wyroku Sądu Arbitrażowego przy Krajowej Izbie Gospodarczej w W. z dnia 17 marca 2016 r., sygn. akt: SA 69/15, zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 5 grudnia 2016 r., sygn. akt I ACo 24/16 – lit. a;

- ewentualnie, o uznanie, że umowa darowizny spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...), dla którego nie została założona księga wieczysta, znajdującego się w budynku wielomieszkaniowym, wzniesionym na nieruchomości położonej w Ł., dzielnicy P., przy ulicy (...), który to lokal znajduje się w zasobach spółdzielni mieszkaniowej (...) w Ł., zawarta w dniu 15 listopada 2013 r. pomiędzy S. J. i K. J. a E. I. repertorium A nr 9620/2013 jest bezskuteczna w stosunku do powoda (...) spółki prawa cypryjskiego w zakresie kwoty 228000 zł, w celu egzekucji wierzytelności przysługującej powodowi (...) spółce prawa cypryjskiego względem S. J., stwierdzonej tytułem wykonawczym w postaci wyroku Sądu Arbitrażowego przy Krajowej Izbie Gospodarczej w W. z dnia 17 marca 2016 r., sygn. akt: SA 69/15 zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 5 grudnia 2016 r., sygn. akt I ACo 24/16 – lit b;

- ewentualnie, o uznanie, że umowa darowizny spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...), dla którego nie została założona księga wieczysta, znajdującego się w budynku wielomieszkaniowym, wzniesionym na nieruchomości położonej w Ł., dzielnicy P., przy ulicy (...), który to lokal znajduje się w zasobach spółdzielni mieszkaniowej (...) w Ł., zawarta w dniu 15 listopada 2013 r. pomiędzy S. J. i K. J. a E. I. repertorium A nr 9620/2013 jest bezskuteczna w stosunku do powoda (...) spółki prawa cypryjskiego w zakresie udziału w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu mieszkalnego w wysokości 1/2 tego prawa przysługującego S. J., w celu egzekucji wierzytelności przysługującej powodowi (...) spółce prawa cypryjskiego względem S. J., stwierdzonej tytułem wykonawczym w postaci wyroku Sądu Arbitrażowego przy Krajowej Izbie Gospodarczej w W. z dnia 17 marca 2016 r. (sygn. akt: SA 69/15 zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 5 grudnia 2016 r. sygn. akt I ACo 24/16 – lit c;

- ewentualnie, o uznanie, że umowa darowizny spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...), dla którego nie została założona księga wieczysta, znajdującego się w budynku wielomieszkaniowym, wzniesionym na nieruchomości położonej w Ł., dzielnicy P., przy ulicy (...), który to lokal znajduje się w zasobach spółdzielni mieszkaniowej (...) w Ł., zawarta w dniu 15 listopada 2013 r. pomiędzy S. J. i K. J. a E. I. repertorium A nr 9620/2013 jest bezskuteczna w stosunku do powoda (...) spółki prawa cypryjskiego w zakresie udziału w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu mieszkalnego w wysokości 1/2 tego prawa przysługującego S. J. odpowiadającego zgodnie z treścią Umowy Darowizny kwocie 114000 zł, w celu egzekucji wierzytelności przysługującej powodowi (...) spółce prawa cypryjskiego względem S. J., stwierdzonej tytułem wykonawczym w postaci wyroku Sądu Arbitrażowego przy Krajowej Izbie Gospodarczej w W. z dnia 17 marca 2016 r., sygn. akt: SA 69/15 zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 5 grudnia 2016 r., sygn. akt I ACo 24/16 – lit. d;

oddalił powództwo w zakresie żądań ewentualnych opisanych w punktach a i b (pkt 1) oraz uznał, że umowa darowizny spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...), dla którego nie została założona księga wieczysta, znajdującego się w budynku wielomieszkaniowym, wzniesionym na nieruchomości położonej w Ł., dzielnicy P., przy ulicy (...), który to lokal znajduje się w zasobach spółdzielni mieszkaniowej (...) w Ł., zawarta w dniu 15 listopada 2013 r. pomiędzy S. J. i K. J. a E. I. repertorium A nr 9620/2013 jest bezskuteczna w stosunku do powoda (...) spółki prawa cypryjskiego w zakresie udziału w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu mieszkalnego w wysokości 1/2 przysługującego S. J., w celu egzekucji wierzytelności przysługującej powodowi (...) spółce prawa cypryjskiego względem S. J., stwierdzonej tytułem wykonawczym w postaci wyroku Sądu Arbitrażowego przy Krajowej Izbie Gospodarczej w W.

W. z dnia 17 marca 2016 r., sygn. akt: SA 69/15, zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 5 grudnia 2016 r., sygn. akt I ACo 24/16 (pkt 2), zasądzając od powoda na rzecz pozwanej kwotę 10817 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt 3) i nakazując pobrać od powoda na rzecz Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w Łodzi kwotę 5700 zł tytułem brakującej opłaty sądowej (pkt 4).

Powyższe orzeczenie zapadło w oparciu o następujące ustalenia i wnioski, których istotne elementy przedstawiają się następująco:

W dniu 4 lipca 2011 r. powód i (...) ((...)) podpisali Ramową Umowę o (...).

Zgodnie z tą umową, C. miał składać (...) zlecenia nabycia praw do akcji w (...) S.A. ((...)) i w tym celu na bieżąco przekazywać (...) środki pieniężne na zakup tych praw. (...) z kolei zobowiązał się nabyć (bezpośrednio lub przez swoje spółki zależne) prawa do akcji (...), a następnie przenieść te prawa na C.. (...) składał zlecenia nabycia akcji w okresie pomiędzy lipcem 2011 r. a listopadem 2011 r. W celu sfinansowania nabycia przez (...) powyższych praw do akcji, C. sukcesywnie dokonywał na rzecz (...) płatności na poczet tych zakupów w łącznej kwocie 3000000 USD. W dniu 15 lutego 2013 r. odbyło się w W. spotkanie pomiędzy przedstawicielami C. i prezesem zarządu (...) S. J.. W trakcie tego spotkania S. J. przyznał, że w rzeczywistości, wbrew poczynionym przez strony ustaleniom, ani (...), ani podmioty powiązane z (...), nie nabyły dla C. praw do akcji (...) w celu ich przeniesienia na C. oraz że potwierdzenia transakcji przesyłane C. były nieprawdziwe, co w dniu 1 marca 2013 r. zostało potwierdzone przez (...) i S. J. na piśmie.

Jednocześnie S. J. przyznał, że wpłacone przez C. fundusze zostały - bez wiedzy i zgody C. - wydane przez (...) na cele inne niż nabycie praw

do akcji (...), a jeśli (...) nabył jakieś prawa do akcji (...), to zostały one zaoferowane przez (...) innym wierzycielom. S. J. przyznał również, że wprowadził C.

w błąd co do celu, na który przeznaczył uzyskane od C. środki. Dnia 15 lutego 2013 r. S. J., działając w imieniu (...), podpisał oświadczenie o uznaniu długu, w którym potwierdził, że (...) otrzymał od C. kwotę 2800000 USD oraz zobowiązał się do spłaty uzyskanych funduszy razem z należnymi odsetkami do dnia 1 marca 2013 r.

W dniu 1 marca 2013 r. S. J., (...) oraz C. zawarli Umowę o Spłacie Należnych Wierzytelności i Aktywów zgodnie z Ramową Umową o (...). Strony postanowiły, że S. J. i (...) zwrócą C. całą zainwestowaną kwotę w wysokości 3.000.000 USD oraz utracony przez C. zysk w kwocie (...) EUR. W umowie zawartej z C. w 2013 r. przyznał, że zdefraudował środki i zobowiązał się do zwrotu ich części. Umowy tej jednak nie wykonał.

W dniu 3 lipca 2014 r. strony zawarły umowę, której celem było zabezpieczenie spłaty należności C.. Na mocy tej umowy dwie cypryjskie spółki - zgodnie z twierdzeniami S. J., przez niego kontrolowane - (...) (Y.) oraz (...) (Z.), przystąpiły do długu (...) i S. J. potwierdzonego w Umowie o Spłacie (Umowa Przystąpienia do Długu).

W wykonaniu Umowy o Spłacie S. J., (...), Z. i Y. zwrócili C. jedynie pierwszą wskazaną w Umowie o Spłacie ratę w wysokości

300000 USD (uiszczoną w dniu 28 marca 2013 r.) oraz kwotę 100.000 EUR (uiszczoną w dniu 1 kwietnia 2015 r.).

W kwietniu 2015 r. C. skierował sprawę do sądu polubownego, który zasądził od S. J. na rzecz C. całą żądaną kwotę.

Po zawarciu 1 marca 2013 r. Umowy o Spłatę Należności i Aktywów wynikających z Ramowej Umowy Współpracy, S. J. wraz z K. J. przenieśli

z majątku wspólnego na rzecz pozwanej, na podstawie Umowy Darowizny, spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego nr (...), przy ulicy (...) w Ł., dzielnica P., dla którego nie została założona księga wieczysta, który to lokal znajduje się w zasobach spółdzielni mieszkaniowej (...) w Ł..

W dniu 8 maja 2015 roku S. J. i K. J. znieśli ustawową wspólność małżeńską, wprowadzili umowną rozdzielność majątkową i dokonali podziału majątku wspólnego.

Egzekucja prowadzona przeciwko dłużnikowi okazała się bezskuteczna.

W dalszej części uzasadnienia Sąd omówił instytucje prawne o jakich mowa w art. 527 § 1- 3 k.c, art. 41 § 1 i 2 k.r.o. i art. 533 k.c. stwierdzając, że pozwana w sprawie uznała żądania powoda po zmodyfikowaniu powództwa w zakresie swojej odpowiedzialności jako osoby trzeciej w zakresie uznania czynności za bezskuteczną w stosunku do udziału przysługującego dłużnikom i zadeklarowała, że jest gotowa wypłacić na rzecz powoda kwotę odpowiadającą 1/2 wartości prawa. tj. kwotę 114000 zł, co jednak po przeprowadzeniu mediacji nie zakończyło sporu, gdyż powód oświadczył, iż żąda rozstrzygnięcia w drodze orzeczenia sądu.

Sąd podniósł, że w sprawie powód zgłosił ostatecznie cztery żądania ewentualne, które podlegały ocenie sądu, przy czym wskazywał, iż jego zdaniem, ubezskutechnieniu podlega cała czynność prawna w sposób opisany w pierwszym z żądań ewentualnych.

Wskazano, przy tym, że sprawa zawisła przed tutejszym sądem ma odmienny charakter niż w przedstawionej w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2011 r. III CZP 19/11, ponieważ na skutek umownego zniesienia wspólności ustawowej pomiędzy małżonkami, istniejąca łączna wspólność ustawowa przekształciła się we współwłasność w częściach ułamkowych, co oznacza, iż każdemu z małżonków od chwili zawarcia umowy majątkowej przysługiwał udział wynoszący 1/2 we wszystkich składnikach majątkowych.

W ocenie Sądu, argumentacja powoda, wskazująca iż zniesienie wspólności pomiędzy małżonkami po dokonaniu czynności nie ma znaczenia dla oceny powództwa z art.527 k.c. nie zasługuje na uwzględnienie w zakresie skutków jakie z powyższych twierdzeń wywodzi.

Jednocześnie zauważono, że stanowisko powoda jest niekonsekwentne, gdyż powód zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie regulami wskazał, że dla określenia wartości przedmiotu sporu, dokonuje porównania wartości czynności prawnej podlegającej ubezskutechnieniu z wysokością wierzytelności względem dłużnika i wybiera wartość niższą.

Zdaniem Sądu należy zgodzić się z powodem, że przedmiotem czynności prawnej podlegającej ubezskutechnieniu względem wierzyciela jest spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu o wartości 228000 zł. Z racji wspólności majątkowej, która istniała w czasie zbycia prawa pomiędzy S. J. a K. J., dłużnikowi, zgodnie z art. 43 § 1 k.r.o., przysługiwała połowa tego prawa o równowartości 11.000 zł. Dług S. J. względem wierzyciela wynosi z kolei 21305202,24 zł. Wartością niższą jest kwota 114000 zł i tym samym stanowi ona wartość przedmiotu sporu niniejszego pozwu i taką wartość powód wskazał w pozwie. Tym samym w istocie uznał, że odpowiedzialność pozwanej zamyka się w/w kwotą.

Zatem – w ocenie Sądu – z twierdzeń powoda wynika, że nie rości sobie pretensji do wierzytelności wyższej niż połowa udziału służącego pozwanej w prawie, którego wartość według zgodnych twierdzeń storn, wynosi obecnie 114000 zł, które to twierdzenie koresponduje ze stanowiskiem pozwanej, która uznała powództwo, w zakresie ubezskutechnienia czynności prawnej w zakresie służącego dłużnikowi udziału w prawie.

Sąd w pełni podzielił takie stanowisko, w związku z czym orzekł że umowa darowizny spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...), znajdującego się w budynku wielomieszkaniowym, wzniesionym na nieruchomości położonej w L., dzielnicy P., przy ulicy (...), zawarta w dniu 15 listopada 2013 r. pomiędzy S. J. i K. J. a E. I. repertorium A nr 9620/2013 jest bezskuteczna w stosunku do powoda (...) spółki prawa cypryjskiego w zakresie udziału w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu mieszkalnego w wysokości 1/2 przysługującego S. J..

Podkreślono przy tym, że wyrok w zakresie w jakim został wydany stanowi tytuł egzekucyjny, który z chwilą nadania klauzuli wykonalności, stawowi podstawę egzekwowania całości opisanych w nim roszczeń i dlatego, w sytuacji kiedy

przedmiotem rozstrzygnięcia byłaby cała czynność bez określenia ograniczenia odpowiedzialności dłużnika, egzekucja prowadzona byłaby co do całej czynności i całego prawa.

Powyższe – według Sądu – należy uznać za niedopuszczalne, ponieważ pozwana odpowiada jedynie do wysokości połowy wartości prawa, które nabyła na skutek czynności dłużnika i jego małżonka. Dlatego obowiązkiem sądu było zastrzec w wyroku

o ograniczeniu odpowiedzialności dłużnika z mocy art. 319 k.p.c., które to rozstrzygnięcie sąd obowiązany jest zamieścić w wyroku z urzędu.

Mając na uwadze powyższą argumentację, oddalono roszczenia ewentualne opisane w punktach a i b wyroku, zaś wobec uwzględnienia żądania opisanego w punkcie c, żądanie z punktu d pozostawił bez rozpoznania.

Według Sądu, w sprawie zaszyły warunki obciążenia powoda w całości kosztami postępowania. Co do zasady powództwo zostało uwzględnione w połowie, co przy zwykłym rozliczeniu kosztów skutkowałoby zobowiązaniem stron do poniesienia kosztów postępowania w równych częściach.

W sprawie pierwotne powództwo zostało zmodyfikowane, wobec czego pod rozstrzygnięcie sądu zostały poddane cztery ewentualne żądania. Pozwana od chwili doręczenia pozwu podnosiła zarzuty co do ograniczenia swojej odpowiedzialności,

a po zmodyfikowaniu żądań pozwu, uznała przy pierwszej czynności jedne z żądań ewentualnych, a konkretnie to, które sąd uznał za zasadne. Jednocześnie, wskazywała, że powód bezzasadnie uchylał się od mediacji i przedsądowego ugodowego zakończenia sporu, w sytuacji kiedy pozwana, uznawała zasadę odpowiedzialności i gotowa była zaspokoić stronę powodową w zakresie kwoty odpowiadającej wartości udziału dłużnika w prawie które jej służy. Mimo wyznaczenia posiedzenia w celu skierowania stron do mediacji i zadeklarowania spłaty przez pozwaną w realizacji uprawnienia z art. 533 k.c., powód odmówił podjęcia mediacji i przyjęcia świadczenia z zaznaczeniem, że powyższe stanowi wypełnienie obowiązku dłużnika, stał na stanowisku, iż dąży do uzyskania tytułu egzekucyjnego, ponieważ jego zdaniem w sytuacji dochodzonego roszczenia uгода jest niedopuszczalna. Podnoszona przez powoda argumentacja wskazuje, że powód dążył do uzyskania tytułu wykonawczego i wszczęcia egzekucji z przysługującego pozwanej prawa.

W tych okolicznościach, w ocenie Sądu, w sprawie zaszyły współprzyczyny zastosowania dyspozycji obu przepisów art. 101 i art. 103 k.p.c.

O wynagrodzeniu pełnomocnika pozwanej orzeczono w oparciu o przepisy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie,

a o kosztach sądowych – brakującej opłacie – na podstawie art. 130³ k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku złożył powód, zaskarżając go w pkt 1, 3 i 4 w całości, zaś w pkt 2 w części w jakiej nie uznaje umowy darowizny spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...), dla którego nie została założona księga wieczysta, znajdującego się w budynku wielomieszkaniowym, wzniesionym na nieruchomości położonej w Ł., dzielnicy P., przy ulicy (...), który to lokal znajduje się w zasobach spółdzielni mieszkaniowej (...) w Ł. (adres: H. M. 2, (...)-(...) Ł.) (Lokal) zawartej w dniu 15 listopada 2013 r. pomiędzy S. J. i K. J. a E. I., repertorium A nr 9620/2013 za bezskuteczną w całości w stosunku do C., zarzucając:

1/ naruszenie prawa materialnego, tj. przepisu art. 527 § 1 k.c. poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na błędnym przyjęciu, że skoro Lokal w chwili dokonywania Darowizny wchodził w skład wspólności majątkowej S. J. i jego małżonki, a następnie ta wspólność majątkowa została zniesiona, to ubezskutechnieniu podlega Darowizna tylko w zakresie udziału w Lokalu w wysokości 1/2 przysługującego S. J., podczas gdy ubezskutechnieniu podlega cała

Darowizna;

2/ naruszenie prawa materialnego, tj. przepisu art. 533 k.c., poprzez jego błędną wykładnię polegającą na błędnym przyjęciu, że pozwana może skorzystać z uprawnienia przewidzianego w art. 533 k.c. przed uprawomocnieniem się wyroku uwzględniającego powództwo ze skargi pauliańskiej, podczas gdy pozwana może skorzystać z tego uprawnienia dopiero od momentu uprawomocnienia się tego wyroku;

3/ naruszenie prawa materialnego, tj. przepisu art. 532 k.c., poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na błędnym przyjęciu, że postępowanie egzekucyjne z Lokalu na podstawie wyroku pauliańskiego prowadzi się przeciwko pozwanej w sprawie pauliańskiej jako dłużnikowi, podczas gdy postępowanie egzekucyjne ze skargi pauliańskiej prowadzi się przeciwko S. J., a pozwanej przysługuje status uczestnika postępowania egzekucyjnego;

4/ naruszenie prawa procesowego, tj. przepisu art. 319 k.p.c., poprzez jego błędne zastosowanie i ograniczenie odpowiedzialności pozwanej do udziału S. J. w Lokalu, podczas gdy zastosowanie art. 527 § 1 k.c. powoduje wyłączenie możliwości zastosowania art. 319 k.p.c. i dokonanie takiego ograniczenia odpowiedzialności pozwanej, co w konsekwencji doprowadziło do ubezskuteczenia czynności prawnej wyłącznie w zakresie udziału S. J. w Lokalu w sytuacji gdy ubezskuteczeniu podlegała cała Darowizna;

5/ naruszenie prawa procesowego, tj. przepisu art. 776 k.p.c. w zw. z art. 777 § 1 pkt 1 k.p.c., poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na błędnym przyjęciu, że wyrok uwzględniający powództwo ze skargi pauliańskiej stanowi tytuł egzekucyjny, który po nadaniu klauzuli wykonalności stanowi podstawę egzekwowania całości opisanych w nim roszczeń, podczas gdy taki wyrok w części prawnokształtującej nie stanowi tytułu egzekucyjnego przeciwko pozwanej, co w konsekwencji doprowadziło do ubezskuteczenia czynności prawnej wyłącznie w zakresie udziału S. J. w Lokalu w sytuacji gdy ubezskuteczeniu podlegała cała Darowizna;

6/ naruszenie prawa procesowego, tj. przepisu art. 840 § 1 k.p.c. w zw. z art. 841 § 1 k.p.c., poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na błędnym przyjęciu, że pozwanej w toku postępowania egzekucyjnego prowadzonego z Lokalu przysługiwałaby możliwość skorzystania z powództwa opozycyjnego, podczas gdy pozwanej – niebędącej dłużnikiem, tylko uczestnikiem takiego postępowania egzekucyjnego (zob. zarzut 6) – w toku takiego postępowania przysługiwałaby możliwość skorzystania wyłącznie z powództwa interwencyjnego (art. 841 § 1 k.p.c.), co w konsekwencji doprowadziło do ubezskuteczenia czynności prawnej wyłącznie w zakresie udziału S. J. w Lokalu w sytuacji gdy ubezskuteczeniu podlegała cała Darowizna;

7/ naruszenie prawa procesowego, tj. przepisu art. 101 k.p.c., poprzez jego błędne zastosowanie w sytuacji, gdy art. 101 k.p.c. nie ma zastosowania w sprawach, w których osiągnięcie skutku prawnego nie może nastąpić w inny sposób, jak tylko przez wytoczenie powództwa, podczas gdy sprawa ze skargi pauliańskiej jest taką właśnie sprawą co w konsekwencji doprowadziło do zasądzenia od C. na rzecz pozwanej zwrotu kosztów postępowania pomimo wygranej C. w sprawie;

8/ naruszenie prawa procesowego, tj. przepisu art. 101 k.p.c., poprzez jego błędne zastosowanie polegające na błędnym przyjęciu, że C. powinien był przed wytoczeniem powództwa wezwać pozwaną do zapłaty, podczas gdy C. nie miał

takiego obowiązku, co w konsekwencji doprowadziło do zasądzenia od C. na rzecz pozwanej zwrotu kosztów postępowania pomimo wygranej C. w sprawie;

9/ naruszenie prawa procesowego, tj. przepisu art. 103 § 1 k.p.c., poprzez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na błędnym przyjęciu, że C. zachował się w sposób niesumienny lub oczywiście niewłaściwy, podczas gdy wszystkie działania podejmowane przez C. - biorąc pod uwagę szczególny charakter powództwa ze skargi pauliańskiej - odpowiadały prawu i miały na celu ochronę jego uzasadnionych interesów, co w konsekwencji doprowadziło do zasądzenia od C. na rzecz pozwanej zwrotu kosztów postępowania pomimo wygranej C. w sprawie;

10/ naruszenie prawa procesowego, tj. przepisu art. 103 § 2 k.p.c., poprzez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na błędnym przyjęciu, że C. w sposób oczywiście nieuzasadniony odmówił mediacji, podczas gdy odmowa prowadzenia mediacji z pozwaną w świetle faktu, że jest najbliższą rodziną S. J. była dla C. zasadna, ponieważ C. nie mógł darzyć zaufaniem pozwanej, co w konsekwencji doprowadziło do zasądzenia od C. na rzecz pozwanej zwrotu kosztów postępowania pomimo wygranej C. w sprawie;

11/ naruszenie prawa procesowego, tj. przepisu art. 103 § 2 k.p.c., poprzez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na błędnym przyjęciu, że w sprawach ze skargi pauliańskiej możliwe jest zawarcia ugody, co w konsekwencji doprowadziło do zasądzenia od C. na rzecz pozwanej zwrotu kosztów postępowania pomimo wygranej C. w sprawie;

12/ naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. przepisu art. 19 § 2 k.p.c. w zw. z art. 187 § 1 pkt 1 k.p.c., poprzez błędne przyjęcie, że wartość przedmiotu sporu odpowiada kwocie wskazanej w Darowiźnie jako wartość całego Lokalu, tj. 228.000 zł, podczas gdy wartość przedmiotu sporu wskazana przez C. w dniu 20 września 2017 r., która nie uległa zmianie w toku postępowania, odpowiada kwocie wskazanej w Darowiźnie jako wartość połowy Lokalu, tj. 114.000 zł, ponieważ ubezskutecznieniu, ze względu na charakter konstrukcji skargi pauliańskiej, podlega cała Darowizna, natomiast wysokość pokrzywdzenia C. obejmuje kwotę wskazaną w Darowiźnie jako wartości udziału S. J. w Lokalu, tj. 114000 zł, co w konsekwencji doprowadziło do błędnego nakazania pobrania od C. brakującej opłaty sądowej w sytuacji, gdy C. uiszczył już przy pozwie całą opłatę sądową od obowiązującej w sprawie wartości przedmiotu sporu w wysokości 114000zł i nie ma obowiązku uiszczania opłaty sądowej w nakazanej przez Sąd Okręgowy w pkt. 4 Wyroku wysokości;

13/ naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. przepisu art. 187 § 1 pkt 1 k.p.c., poprzez jego błędne zastosowanie polegające na przyjęciu, że wartość przedmiotu sporu uległa zmianie na kwotę 228000 zł na skutek zmiany powództwa poprzez dodanie żądań ewentualnych w piśmie C. z dnia 29 stycznia 2018 r., podczas gdy w tym piśmie C. nie oznaczył wartość przedmiotu sporu na kwotę 228000 zł, ani nie wskazał w jego treści, że przedmiotem sprawy jest oznaczona kwota pieniężna (art. 187 § 1 pkt 1 k.p.c. in fine), co w konsekwencji doprowadziło do błędnego nakazania pobrania od C. brakującej opłaty sądowej w sytuacji, gdy C. uiszczył już przy pozwie całą opłatę sądową od obowiązującej w sprawie wartości przedmiotu sporu w wysokości 114000zł i nie ma obowiązku uiszczania opłaty sądowej w nakazanej przez Sąd Okręgowy w pkt. 4 Wyroku wysokości;

14/ naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. przepisu art. 25 § 1 k.p.c. w zw.

art. 25 § 2 k.p.c., poprzez jego niezastosowanie i ustalenie przez Sąd Okręgowy wartości przedmiotu sporu w pkt. 4 Wyroku z naruszeniem trybu określonego w tym przepisie, podczas gdy jest to jedyny tryb, w którym Sąd Okręgowy mógł sprawdzić wskazaną przez C. wartość przedmiotu sporu w wysokości 114000 zł i ją zmienić, co w konsekwencji doprowadziło do błędnego nakazania pobrania od C. brakującej opłaty sądowej w sytuacji, gdy C. uiścił już przy pozwie całą opłatę sądową od obowiązującej w sprawie wartości przedmiotu sporu w wysokości 114000 zł i nie ma obowiązku uiszczenia opłaty sądowej w nakazanej przez Sąd Okręgowy w pkt. 4 Wyroku wysokości;

15/ naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. przepisu art. 26 k.p.c., poprzez jego niezastosowanie w sytuacji, gdy Sąd Okręgowy nie ustalił wartości przedmiotu sporu w trybie przewidzianym w art. 25 § 1 oraz art. 25 § 2 k.p.c., a dokonał ustalenia wartości przedmiotu sporu przy wydawaniu Wyroku, do czego nie był uprawniony, co w konsekwencji doprowadziło do błędnego nakazania pobrania od C. brakującej opłaty sądowej w sytuacji, gdy C. uiścił już przy pozwie całą opłatę sądową od obowiązującej w sprawie wartości przedmiotu sporu w wysokości 114000 zł i nie ma obowiązku uiszczenia opłaty sądowej w nakazanej przez Sąd Okręgowy w pkt. 4 Wyroku wysokości;

16/ naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. przepisu art. 130³ § 2 k.p.c., poprzez jego zastosowanie i rozstrzygnięcie o obowiązku uiszczenia opłaty sądowej przez C. w Wyroku w sytuacji, gdy po stronie C. nie ma takiego obowiązku, ponieważ odpowiednia opłata sądowa została wniesiona przy składaniu pozwu z dnia 20 września 2017 r.;

17/ naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. przepisu art. 130³ § 2 k.p.c., poprzez jego niezastosowanie polegające na niewzewaniu C. do uiszczenia należnej opłaty, w sytuacji, gdy Sąd Okręgowy uznał, że C. zobowiązany jest do uiszczenia wyższej opłaty, podczas gdy Sąd Okręgowy zobowiązany był w takim przypadku do wystosowania takiego wezwania.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego Wyroku w zakresie pkt. 1 w całości oraz w zakresie pkt. 2 w części, w jakiej nie uznaje Darowizny za bezskuteczną w całości w stosunku do C., poprzez uwzględnienie żądania opisanego w lit. a komparycji Wyroku;

ewentualnie, na wypadek nieuwzględnienia żądania opisanego powyżej, w zakresie pkt. 1 w całości oraz w zakresie pkt. 2 w części, w jakiej nie uznaje Darowizny za bezskuteczną w całości w stosunku do C., poprzez uwzględnienie żądania opisanego w lit. b komparycji wyroku, w zakresie pkt. 3 w całości wyroku poprzez zasądzenie od pozwanej na rzecz C. poniesionych przed sądem I instancji kosztów procesu według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego; w zakresie pkt. 4 w całości wyroku poprzez jego uchylenie;

ewentualnie, na wypadek nieuwzględnienia wniosku powyżej, o uchylenie zaskarżonego wyroku w zakresie pkt. 1, pkt. 3 oraz pkt. 4 w całości oraz w zakresie pkt. 2 w części, w jakiej nie uznaje Darowizny za bezskuteczną w całości w stosunku do C. i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania w tym zakresie

oraz o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z dokumentu w postaci artykułu pt. Finansista, gangster i oszust (Puls (...), 14 czerwca 2018 r.) na okoliczności wskazane w uzasadnieniu apelacji; ponowne rozstrzygnięcie o kosztach procesu, w tym o kosztach zastępstwa procesowego, poniesionych przed sądem I instancji; zasądzenie od pozwanej na rzecz C. za postępowanie przed sądem II instancji kosztów procesu według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W odpowiedzi na apelację pozwana wniosła o jej oddalenie w całości, oddalenie wniosków o przeprowadzenie dowodów i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania odwoławczego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja co do zasady jest bezzasadna i nie zasługuje na uwzględnienie.

Trafne są natomiast zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego dotyczące rozstrzygnięcia o kosztach sądowych.

Na wstępie należy wskazać, że Sąd pierwszej instancji poczynił w oparciu o zgromadzony w sprawie materiał dowodowy prawidłowe ustalenia, które Sąd Apelacyjny przyjmuje za własne. Ustaleń Sądu Okręgowego nie kwestionuje też apelujący, którego zasadnicze zarzuty dotyczą naruszenia prawa materialnego – art. 527 k.c.

Istota sporu w rozpoznawanej sprawie koncertowała się na ustaleniu, czy w sprawie o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną w przypadku uwzględnienia roszczenia należy wziąć pod uwagę zmianę stosunków majątkowych dłużnika będącego stroną czynności prawnej, która podlega ubezskutecznieniu.

Wbrew zarzutom apelującego i poglądom zawartym w uzasadnieniu apelacji, Sąd Okręgowy trafnie uznał, że w sytuacji gdy w okolicznościach sprawy niesporne jest, że dłużnikiem wobec powoda jest tylko jeden z małżonków, a małżonkowie znieśli umownie wspólność ustawową małżeńską, już po dacie dokonania zaskarżonej czynności prawnej, to nie jest możliwe stwierdzenie bezskuteczności całej czynności prawnej, a tylko udziału małżonka będącego dłużnikiem. Ponownie za Sądem Okręgowym należy przyjąć, że argumentacja zawarta w uzasadnieniu uchwały Sądu Najwyższego z 12 maja 2011r. III CZP 19/11 oraz treść samej uchwały, na co powołuje się apelujący, nie znajduje zastosowania w rozpoznawanej sprawie, ponieważ między stronami, na dzień orzekania nie istniała wspólność ustawa małżeńska.

Poza tym skutek uznania czynności prawnej za bezskuteczną oznacza tylko tyle, że dla wierzyciela sytuacja prawa jest taka jakby czynności zaskarżonej nie dokonano, ale nie w dacie samej czynności, ale w momencie wszczęcia egzekucji. Zakładając hipotetycznie, że dłużnik i jego małżonka nie darowaliby mieszkania pozwanej, to przy zniesieniu wspólności ustawowej staliby się współwłaścicielami lokalu po 1/2 części. W tej sytuacji nikt nie miałoby wątpliwości, że powód jako wierzyciel, mógłby skierować egzekucję tylko do udziału dłużnika. Nie może zatem sam fakt dokonania darowizny powodować, że pozwana byłaby w gorszej sytuacji prawnej, niż sam dłużnik. Sama natomiast okoliczność, że przy ewentualnej egzekucji łatwiej jest przeprowadzić egzekucję i sprzedać nieruchomości w całości, niż tylko jej udział, pozostaje irrelevantna dla oceny zasadności rozstrzygnięcia.

Kwestią podstawową, która powinna determinować sposób wykładni art. 527 k.c. jest funkcja skargi pauliańskiej, na co wskazywał również Sąd Najwyższy w przywołanym już uzasadnieniu uchwały III CZP 19/11. Celem tego środka prawnego jest zapewnienie skuteczności egzekucji (ale tylko z majątku dłużnika), a nie karanie dłużnika, jego małżonka lub pozwanej, czy tym bardziej rozstrzygnięcie w kwestii przymusowej rozdzielności majątkowej małżonków.

Apelujący w żaden sposób nie precyzuje, na czym miałyby polegać rzekome „podobieństwo” pomiędzy stanami faktycznymi lub prawnymi w zacytowanych przez niego orzeczeniach sądów powszechnych, a stanem faktycznym rozpoznawanej sprawy, ponieważ jedynym kluczowym łącznikiem musiałoby być istnienie w chwili wyrokowania rozdzielności majątkowej, a w żadnym z wyroków cytowanych przez powoda taka rozdzielność nie występowała.

Chybiony jest także zarzut naruszenia przez Sąd art. 533 k.c. polegający na przyjęciu, że pozwana nie mogła zwolnić się ze zobowiązania przed uprawomocnieniem się wyroku o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną. W tym miejscu do zasady należy podzielić stanowisko zwarte w postanowieniu Sądu Najwyższego z 13 kwietnia 2005 r. V CK 598/04, że: „1 w sytuacji określonej w przepisach k.c. regulujących akcję pauliańską powstaje ex lege zobowiązanie osoby trzeciej, którego treść stanowi znoszenie egzekucji prowadzonej przez wierzyciela z przedmiotu majątkowego, który

- na skutek czynności dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzyciela - wyszedł z majątku dłużnika i znalazł się w majątku osoby trzeciej albo pozostał w jej majątku, mimo że powinien przejść do majątku dłużnika.

2. Przepisy regulujące akcję pauliańska nie dają podstaw do przyjęcia, że treścią zobowiązania osoby trzeciej jest spełnienie świadczenia w miejsce dłużnika. Nie uzasadnia takiego stanowiska zwłaszcza art. 533 k.c. Przewidziane w tym przepisie świadczenie polegające na pozytywnym działaniu osoby trzeciej jest bowiem jej uprawnieniem, dobrowolnym aktem pozwalającym uniknąć egzekucji, a nie obowiązkiem ciążącym na osobie trzeciej z mocy wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie czynności dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzyciela za bezskuteczną wobec niego.

3. Rola sądu, który rozpoznaje powództwo o uznanie za bezskuteczną czynności dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzyciela, ogranicza się do orzeczenia bezskuteczności względnej czynności, jeżeli zachodzą przesłanki z art. 527 k.c. Pozytywne orzeczenie ma charakter konstytutywny, polegający na zmianie stosunku prawnego istniejącego między dłużnikiem a osobą trzecią przez ograniczenie jego skuteczności, bez naruszania ważności czynności prawnej. Wobec skarżącego wierzyciela zakwestionowana czynność dłużnika staje się bezskuteczna, ze wszystkimi ustawowymi przejawami tej sankcji. Dlatego sąd nie nakłada na osobę trzecią obowiązku znoszenia egzekucji. Z woli ustawodawcy - po uprawomocnieniu się wyroku - wierzyciel jest bowiem uprawniony do zaspokojenia wierzytelności kosztem osoby trzeciej, a ona ma obowiązek znoszenia egzekucji prowadzonej przez wierzyciela z jej majątku (art. 532 k.c.).

4. Wierzyciel, którego powództwo w procesie zostało uwzględnione, może prowadzić egzekucję z przedmiotów majątkowych, które w skutek czynności uznanej za bezskuteczną wyszły z majątku dłużnika albo do niego nie weszły, bez tytułu wykonawczego przeciwko osobie trzeciej. Postępowanie egzekucyjne jest bowiem prowadzone przeciwko dłużnikowi wierzyciela, a nie osobie trzeciej”.

Powyższe nie oznacza jednak, że pozwana jako nabywca nieruchomości w celu uniknięcia egzekucji nie może skutecznie zwolnić się z obowiązku jej znoszenia, zaspakajając wierzyciela. Artykuł 533 k.c. przyznaje osobie trzeciej, która odniosła korzyść z czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzyciela, możliwość zwolnienia się od odpowiedzialności względem wierzyciela pauliańskiego przez zaspokojenie go albo wskazanie mienia dłużnika wystarczającego do zaspokojenia jego należności. Prawo wyboru jednego ze wskazanych w tym przepisie sposobów zadośćuczynienia roszczeniu wierzyciela, tzw. **upoważnienie przemienne** (facultas alternativa), przysługuje osobie trzeciej (D. Milanowska, Skarga pauliańska..., s. 25; P. Machnikowski (w:) E. Gniewek, Komentarz, 2008, s. 954; W. Popiołek (w:) K. Pietrzykowski, Komentarz, t. II, 2009, s. 224).

Powyższe oznacza, że powód w wypadku gdyby faktycznie pozwana wpłaciła na jego konto kwotę przez niego uznaną, jako zaspakajającą jego żądania z przedmiotowej nieruchomości, nie musiałby występować z pozwem, a gdyby nawet wystąpił, to powództwo mogłoby zostać oddalone.

W kontekście powyższych rozważań należy jednak podzielić, zarzuty apelującego dotyczące naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 319 k.p.c. oraz art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. i art. 776 k.p.c., art. 777 §1 pkt 1 k.p.c. które to przepisy według Sądu stanowiły dodatkowe uzasadnienie ubezskutecznienia czynności prawnej tylko w 1/2 części. Jak już zaznaczono wyżej wyrok uznający czynność prawną za bezskuteczną względem wierzyciela nie jest tytułem egzekucyjnym, zatem przytoczone przez Sąd Okręgowy przepisy dotyczące ograniczenia odpowiedzialności dłużnika, nie mają w tej sprawie zastosowania. Uchybienie to nie miało jednak wpływu na treść samego rozstrzygnięcia.

Skuteczne natomiast okazały się zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego dotyczące rozliczenia kosztów sądowych.

Trafnie zarzuca apelujący, że Sąd Okręgowy obciążając powoda kosztami procesu poniesionymi przez pozwaną naruszył art. 101k.p.c. i art. 103 k.p.c.

Sama bowiem możliwość zwolnienia się pozwanej z obowiązku znoszenia egzekucji nie oznacza, że zachowanie jej w tej sprawie można potraktować jako podejmowanie faktycznych czynności do tego zmierzających. Mając na uwadze ustalony stan faktyczny i nielojalne zachowanie dłużnika, z którym pozwana jest blisko spokrewniona, należy usprawiedliwić zachowanie powoda, to jest odmowę przystąpienia do mediacji. Nadto pozwana gdyby faktycznie chciała zadośćuczynić swemu obowiązkowi winna przekazać pieniądze na konto powoda lub złożyć do depozytu sądowego. Wówczas przedmiotem rozważań Sądu Okręgowego byłoby ustalenie, czy poprzez wpłatę określonej sumy pieniężnej skutecznie zwolniła się z odpowiedzialności.

Z drugiej strony brak podjęcia konkretnych działań ze strony pozwanej, poprzestanie tylko na deklaracjach skutkowało koniecznością kontynuowania procesu przez powoda. Z tych wszystkich względów brak było podstaw do zastosowania przy rozliczaniu kosztów procesu art. 101 k.p.c. Powód chcąc prowadzić egzekucję z majątku pozwanej musi dysponować wyrokiem uznania czynności prawnej za bezskuteczną, który ma charakter konstytutywny. Wystąpienie z pozwem przeciwko pozwanej było zatem konieczne, a samo uznanie przez nią roszczenia w części uwzględnionej przez Sąd Okręgowy nie uzasadniało zastosowania art. 101 k.p.c. Nie było także przesłanek aby „ukarać powoda” stosując art. 103 k.p.c., ponieważ samo częściowe oddalenie żądania, czy też brak zgody na mediację, nie można uznać za niesumienne czy niewłaściwe zachowanie.

Trafny jest także zarzut dotyczący naruszenia przez Sąd pierwszej instancji art. 130³ k.p.c. oraz art. 19 § 2 w z w. z art. 187 § 1 pkt 1 poprzez samowolne podwyższenie wartości przedmiotu sporu, mimo braku rozszerzenia żądania przez powoda oraz braku sprawdzenia wartości przedmiotu sprawy w trybie art. 25 k.p.c.

Należy w całości podzielić argumentację zawartą w zarzutach i uzasadnieniu apelacji w tym zakresie, że Sąd Okręgowy na etapie wyrokowania nie posiada uprawnień do sprawdzania wartości przedmiotu sprawy i obciążania powoda dodatkową opłatą sądową od pozwu.

Uwzględniając powyższe zarzuty Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w części dotyczącej rozstrzygnięcia o kosztach, znosząc je wzajemnie między stronami, stosownie do zakresu wygranej oraz uchylając obowiązek uiszczenia przez powoda opłaty sądowej.

W pozostałej części oddalono apelację na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. stosowanie do wyniku apelacji, obciążając kosztami powoda, ponieważ apelacje co do istoty przegrał w całości.

Koszty postępowania apelacyjnego poniesione przez pozwaną, jako wygrywającą to postępowanie obejmowało wynagrodzenie profesjonalnego pełnomocnika w osobie adwokata w stawce minimalnej dla wartości przedmiotu zaskarżenia, przewidzianej w § 2 pkt 6 w związku z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1800 z poz. zm) tj. w wysokości 4050 zł.